

Poměr dvou ras u mlynaříků dlouhoocasých (*Aegithalos caudatus*) chycených pro kroužkování v severních Čechách

Ratio of two races of the Long-tailed Tits (Aegithalos caudatus) captured for ringing in northern Bohemia

Jaroslav Klápště & Josefa Klápšťová

Železná 97, 468 22 Železný Brod

Mlynařík dlouhoocasý (*Aegithalos caudatus*) obývá největší území ze všech šesti druhů mlynaříků rodu *Aegithalos*. Vyskytuje se od Britských ostrovů na východ až k Ochotskému moři, na Kamčatce, Sachalinu a na Japonských ostrovech. Na tomto velkém území je jeho zeměpisná variabilita složitá. Je to polytypický druh a nyní je uznáváno 19 ras, které je možno rozdělit do čtyř skupin – *caudatus*, *europaeus*, *alpinus* a *glaucoocularis* (HARRAP 1996). U nás je to běžně hnízdící druh. Jeho početnost byla odhadnuta na 45–90 tisíc hnízdících párů (ŠTASTNÝ *et al.* 2006). Populace našich mlynaříků jsou stálé, jen v období od září do dubna podnikají krátké přelety nejčastěji v okruhu do 20 km. Na našem území je zřejmě přechodné pásmo mezi rasami *E. c. caudatus* a *E. c. europaeus*. Vyskytují se tady jak jedinci severoevropské rasy *E. c. caudatus* s bílou hlavou, tak i pruhohlaví ptáci středoevropské rasy *E. c. europaeus*. Kříženci jsou velice častí. Mají v různém stupni smíšené znaky, včetně neúplného, nebo nevýrazného proužku na hlavě. Taxonomická studie početnosti výskytu jednotlivých forem nebyla dosud provedena (HUDEC 1983).

V tomto článku zveřejňujeme poznatky z našich odchytů do nárazových sítí na různých lokalitách v severních Čechách.

V letech 1997–2006 jsme okroužkovali celkem 344 náhodně odchycených mlynaříků dlouhoocasých. Z toho u 313 ptáků máme poznámky o jejich rasové příslušnosti; 31 ptáků bylo tohoročních v juvenilním opeření, u kterých rasová příslušnost nešla určit. Odchyty jsme prováděli vždy v průběhu celého roku. V terénních poznámkách jsme vedli tři záznamy: „bílá hlava“ = *E. c. caudatus*, „tmavá hlava“ = *E. c. europaeus*, „mix“ = kříženec, *E. c. caudatus* x *E. c. europaeus*.

Příslušníků rasy *E. c. caudatus* s bílou hlavou bylo 3,5 krát víc, než příslušníků rasy *E. c. europaeus*. Kříženců bylo 1,6 krát méně než příslušníků rasy *E. c. caudatus*, ale 2,2krát více než příslušníků rasy *E. c. europaeus* (tab. 1). U mladých ptáků obou forem není možno určit rasu. Juvenilní ptáci obou ras mají čelo a strany hlavy i pod okem tmavé, černavě – hnědé. Mají kratší ocas, kde prostřední pár ocasních per je znatelně kratší: T1=T5, zatím co u dospělců T1=T3. Bylo by dobré, kdyby kroužkovatelé rasovou příslušnost mlynaříků zaznamenávali a výsledky svých poznatků publikovali.

Tab. 1: Počty mlynaříků dlouhoocasých (*Aegithalos caudatus*) okroužkovaných v severních Čechách v letech 1997–2006 podle rasové příslušnosti.

Tab. 1: Numbers of Long-tailed Tits (*Aegithalos caudatus*) ringed in northern Bohemia in years 1997–2006 according to different races.

Rasová příslušnost / Race	Počet / Number	% podíl / Percentage
<i>Aegithalos caudatus caudatus</i>	163	52
<i>Aegithalos caudatus europaeus</i>	47	15
<i>Aegithalos c. caudatus</i> x <i>A. c. europaeus</i>	103	33
Celkem / Total	313	100

Souhrn

V České republice se vyskytují dvě rasy mlynaříků dlouhoocasých (*Aegithalos caudatus*): nominátní *A. c. caudatus* s bílou hlavou a *A. c. europaeus* s černými postranními proužky na hlavě. Ptáci s přechodnými znaky, pravděpodobně hybridy, jsou zde početní. Ze 344 mlynaříků odchycených na různých místech severních Čech v letech 1997–2006 byla u 313 dospělých ptáků určena rasová příslušnost. Příslušníci *A. c. caudatus* (n=163) převažovali nad hybridy (n=103) a příslušníky *A. c. europaeus* (n=47).

Summary

There are the two races of Long-tailed Tit (*Aegithalos caudatus*) in the Czech Republic: the nominate *A. c. caudatus* with white head, and *A. c. europaeus* with blackish lateral head stripes. The birds with intermediate characteristics, presumably the hybrids, are frequently seen. From 344 Long-tailed Tits captured at various places in northern Bohemia during the period 1997–2006, the race of 313 adults was recognized. Individuals of *A. c. caudatus* (n=163) outnumbered the hybrids (n=103) and the individuals of *A. c. europaeus* (n=47).

Literatura

- HARRAP S. 1996: Tits, Nuthatches & Treecreepers. *Christopher Helm, London.*
- HUDEČ K. (ed.) 1983: Fauna ČSSR, Ptáci 3/II. *Academia, Praha.*
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEČ K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. *Aventinum, Praha.*

+ foto v barevné příloze

ISBN 978-80-86046-95-2